

Liepos 1918 m.

N. 7 (77).

ATCIT

Turinys.

I. GABR. TAUČIUS: Visuomeninio išsilavinimo reikalias ir budai	161
II. A. JUŠKA: Atostogoms prisiartinus	169
III. A. JUŠKA: Tu privalai dalyvauti veiklai savo išsilavinime	171
IV. PUTINAS: * * *	173
V. PUTINAS: Kvepia gėlės	174
VI. P. Š.: Kartais	174
VII. P. Š.: Tulpė	175
VIII. P. Š.: O jaunikaiti!	175
IX. SIAUBUNAS: Vakarinė adoracija	176
X. SIAUBUNAS: Ilgesys	176
XI. LIETUVOS ATEITININKAS: „Ateities spinduliai“	176
XII. GISMANTAS: Tris sapnai	179
XIII. BUIVYDIS: Kelionė Vilniun	183
XIV. PABALIŠKIETIS: Nė skendę turtai	190
XV. Redakcijos atsakai	192

Antru atveju spausdinama Lietuvos jaunimui maldaknygė

MELSKIMĖS

Sustatė Prelatas A. Dambrauskas

Ivairiomis kainomis, pagal aptaiso.

Užsisakant meldžiama aiškiai pažymėti, kiek egzempliorių tos maldaknygės norima imti merginoms ir kiek vaikams.

Šv. Kazimiero Draugijos knygyno vedėjas
A. Kniukšta.

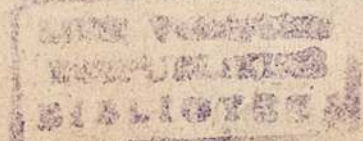
Visuomeninio išsilavinimo reikalas ir budai¹⁾.

Sulaukėme tų laikų, kuomet netrukus mūsų tautai lemta bus įgauti gimtų teisių ir, pakilus iš ilgų verguvės ir letargo amžių, žengti pirmyn tikros pažangos keliu. Visi trokštam, kad tas žengimas būtų galingas, tikslus ir greitas. Kas gi tuo tikslu darytina? Visa tauta nuo senų senovės taip troško laisvės, taip kentėdama svajojo apie geresnę ateitį, tiek daug žadėjo pagalbos tėvynei kelti ir tiek parodė meilės ir ištvermės tais sunkiais laikais. Mes stovime laisvės ir savo teisių prieangyje. Galime jau dirbti, tad dirbkime; galime trokšti, tad troškime, galime priglausti prie širdies mūsų žmonės, kuriais tiek daug pasitikėjome ir tvirti jiems laimę, tad stokime į darbą. O jo tiek daug, tokie neapimami plotai; darbininkų gi maža. Kiekvienas mūsų inteligentas, kiekvienas susipratęs pilietis tos priežasties delei be savo tiesioginių pareigų turi būti ir visuomenės dirvos artojas, visuomenės darbininkas.

Šiandien žmonijos masės žengia pirmyn ir siekia pagerinti ekonominio buvio, užimti priderančią sau vietą visuomenės gyvenime, žymesnės įtakos politikoje ir laimėti kultūros grobinio savo dalį. Visi sluogsniai žemutiniai ir viduriniai šiandien juda kruta, visi siekia kitokio gyvenimo.

Ligi šioliai dėl politiškų priežasčių tas siekimas buvo neįvykdomas. Bet šiandien, šviesiau išspindus laisvės spinduliams, jis lengviau bus pasiekiamas, viena tik reikalinga sąlyga, kad visa mūsų inteligentija stotu kartu su žmonėmis to tikslo siekti, išmokytu juos statyti geresnę

¹⁾ Tolygias mintis jau buvau įgvildenęs kituose ateitininkų organuose „Ateities Spinduliuose“ ir „Moksleivių Drauge“.

ateitį ir dalyvauti kultūrinimos darbe. Vadinasi mūsų inteligentijai tenka dvejopas visuomenėje darbas: pačiai visuomenės dirvą purinti ir antra, mokinti to darbo pačią liaudį, kad ilgainiui ji pati sugebėtų traukti tą žagrį. Darbas sunkus, reikalaujantis netik gerų norų, bet ir teoretiško ir praktiško prisirengimo. Be to jis pageidaujamų vaisių neduoda, ir darbas iš vietos ar visai neslenka pirmyn, o jei slenka, tai vos imėklinamais žingsniais. Tokioje apystovėje, aišku, visuomenė skurs kaip skurdusi, ir laisvė tinkamų vaisių neduos. Mes ateitininkai eidami į liaudį norim visa Kristuje atgimdyti ir pasiryžę tėvynės gyvenimą paspartinti, kad ji greičiau pasivijusi kitas Europos tautas pradėtų gyventi pilną kultūros gyvenimu, privalom sąžiningai, dar sėdėdami mokyklos suglose pradėti rengtis prie visuomenės darbo. Kiekvienas inteligentas noroms nenoroms tuributi ir visuomenės darbininkas. Gal jis toje dirvoje nudirbti ar mažiau ar daugiau. Bet nieko nudirbti negali. Jis dirba visuomenės darbą dažnai nežinodamas, ką jis dirba; dirba be tam tikro prisirengimo, dėl to tas darbas dažnai vėjais nueina. Kiekvienoj profesijoje galima bus dirbti sėkmingai tik visuomenės mokslus gerai pažinus, nes kiekviena inteligentiška profesija visuomene yra pagrįsta. Inteligento profesionalo be tinkamo visuomeninio išsilavinimo suprasti negaliu.

Ar galės pav. teisininkas nesulaufęs teisybės dėsnių vesti darbininko bylą, pagimdytą kovos už buvį, jei nežinos, kokių būdu toji kova kyla, kas yra to darbininko skurdo ir prasikaltimo šaltinis? Kaip jis galės vesti reformą pav. pataisos namų, nepilnamečių prasikaltėlių globos, koalicijos teisės ir t.t., jei tam tikro pagrindo nėra igijęs?

Gydytojas be visuomenės mokslo pažinimo šiandien taip pat žingsnio negali nužengti, jis budamas valsčiaus ar fabriko gydytoju, turi žinoti, kokios kyla ligos iš tos ar kitos profesijos, turi žinoti socialę higieną, maitinimosi, gyvenimo-butų ir amato sąlygas, kiek jos yra įvairių ligų priežastimi. Kuomet igysim savo tėvynei pilną laisvę ir sutvarkysime ją demokratiškai, mūsų gydytojams dar labiau reiks buti apsipažinusiems su visuomenės mokslais, nes jų balsas daug svers apsaugojimo darbininkų, apdraudimo įstatų leidime; nuo jų pareis socialiai įstatai, jie bus butini

patarėjai tvarkant higienos įstaigas ir darbo žmonių reikalų apgynėjai šitoje srityje.

Visuomenės mokslai butinai pažintini yra ir busimiems inžinierams, architektams, komersantams, fabrikantams. Jie jiems parodys, kad susiorganizavimo savo reikalams ginti teisė ne tik jiems pridera, bet ir darbininkams, kurie į jų darbą savo sveikatą ir gyvastį deda; kad be vienetų ir luomų reikalų, yra dar visuomenės reikalų, kuri privalo rūpintis labjausia nuskriaustų luomų sveikata ir padėjimu. Iš jų sužinos, kad darbininkų apsaugojimas, moterų, vaikų ir jaunimo globa, šventadienis pailsis ne tik nekenks pramonei ir šaliai, bet priešingai kilant darbininkų apšvietimui ir sveikatai, kyla ir pramonės produkcija. Visuomenės mokslus bestudjuojant, jiems paaiškės, kad darbininkų organizacijos, nekenkia, bet daug padeda pramonės išsivystymui.

Agronomams, kaip ir teisininkams reikia susipažinti su ekonomiškomis teorijomis apie ūzmokesnį, gyvenimus, darbininkų išmokslinimą, liuoslaikį ir t.t.

Jeigu politiškos ekonomijos pažinimas reikalingas paminėtomis profesijoms, tai nesulyginamai labiau ji reikia pažinti kunigai ir liaudies mokytojui, kuriems visą laiką tenka dirbti tarp to luomo, kuris daugiausia yra reikalingas visuomeninės globos ir pagalbos. Visuomeninio kunigo išlavavimo reikalą bene pirmas bus nurodęs vysk. Ketleris vyskupų susirinkime Fuldoje 1869 m. ir šandien jau visuose teologuose nusistovėjo toji nuomonė, kad į teologiško mokslų planą turi butinai įeiti visuomenės mokslai. Nevisur gal tinkamos sau vietos jie yra susilaukę kunigų seminarijose ir akademijose: priežasčių tam galima kelias surasti, svarbiausia vienok — tai yra perdidelė valstybės globa. Kur nenorima, kad Bažnyčia būtų kultūros ir humanitarizmo nešėja, o juo labiau kad vėl neįgytu ūkio ir visuomenės pažangos veiksnio vardo, bet kad užsidariusi kulto ribose, vis labiau nustotu visuomeniniai-kultūrinės jėgos, ten tie mokslai beabejo klestėti negali.

Su mokytojų seminarijomis dar yra blogiau, nes ligi karo jokio neduodavo savo auklėtiniams supratimo apie visuomeninius mokslus. Jauni mokytojai išeidavo į darbą be teoretiško ir praktiško prisirengimo, karo metu apie norma-

li seminarijose darbą negali buti nei kalbos, bet Lietuvos valstybė turėtų į tą įstaigą atkreipti daugiau dėmesio, kad ji leistų į kaimus taip prirengtus žmones, kurie savo darbais pilnai pateisintų, kilnų ir gražų liaudies mokytojaus vardą.

Į visuomeninių mokslų mokymą, nepaisant jų didelės svarbos žmonijos gyvenime, visur buvo pro pirštus žiuriama, kitur dargi jų kad ir privatinis studijavimas net trukdomas; aš pav. budamas Veiverių mokytojų seminarijoje daug turėjau nukeisti nemalonumų tik už tai, kad rado mane inspektorius beskaitantį politinę ekonomiką. Jaunomene nepainformuota tinkamai pati taip pat jų nesiimdavo. Jauni studentai, nuvažiavę pirmais metais į almas, kupini mokslo troškimo, dažnai eidavo kelių fakultetų klausyti; visuomeninių gi mokslų klausytojų nedaug teatsirasdavo. Ir dėl to mes profesionalų sociologų, ekonomistų finansistų labai mažai turime; vos keletą kunigų ir vieną kitą juristą nekunigą.

Toliau gi tokio dalykų stovio pakęsti negalima, jei norėsime, žinoma, eiti sparčiai pirmynėigos keliu. Privatinių studijų neužtenka, mokyklos privalo duoti tą visuomeninį prisirengimą: moterų ir vyrų gimnazijos, kunigų ir mokytojų seminarijos, akademijos, universitai ir institutai. Ypatingai remiu šiame klausime mokyklomis, netik gal dėl to, kad jos yra tikras žinojimo šaltinis, bet greičiau dėl to, kad pamilusių savo mokamąjį dalyką mokytojų profesorių žodžiai giliai smenga įspūdingos jaunuomenės širdysna ir palieka ten amžiais neišdildomas žymes. Kas jaunas budamas tapo visuomenės mokslų ir darbo patrauktas, tas, galima tikėtis, jų visą gyvenimą neapleis: skaitys socialias knygas ir laikraščius, prigalės prie draugijų, lankys visuomeninkų suvažiavimus, socialiai politiškus kongresus ir t.t.

Kaip Lietuvos mokyklose bus sutvarkytas visuomeninių mokslų mokymas, nežinau. Svarbu, kad tas darbas nepasibaigtų tik oficialiu vienos ar kitos to dalyko pamokos įvedimu. Kad iš to būtų naudos, reikia visam mokymui uždėti tam tikrą antspalvį, kad mokinys kaip ir nenoromis persiimtu juo, ypač eidamas visuotinės istorijos tikybės mokslus.

Ligi šioliai klausiant istorijos mokymo rodėsi, kad visas žmonijos gyvenimas buvo tik: karai, mušiai, traktatai ir karalių viešpatavimas: į ekonomiškų ir visuomenės

veiksnius kurie, dažniausiai buvo ir yra tų karų priežastimi, nebuvo atsižvelgiama: jie buvo ignoruojami. Tuogi tarpu jei norima, kad istorija atsiektu savo uždavinį, ji privalo aiškinti ekonomišką šalių išsivystymo ir puolimo priežastis; teisiškai politiską laomų padėjimą istorijos bėgyje: miestiečių, valstiečių, šių dienų darbininkų; įvairių šalių ir laikų pramonės ir žemės ūkio produkciją; prekybos ir amatų organizacijas įvairiais laikotarpiais; kovas išliuosavimo tikslu laomų iš po absoliutizmo ir tt. Mokykloj aiškinamoj istorijoj negalima slėpti juodų gyvenimo apsiereiškimų, prietarų, žmonijos varžančių pančių. Historija magistra vitae. Tad jos reikia taip mokyt, kad iš jos klausytojai išmoktu netik, kaip reikia gyvent, bet ir kaip nereik gyvent. Antra gi tokis istorijos mokymas užkirs kelią įvairiems blogos valios kurstytojams.

Tikybos mokymas taip pat mūsų mokyklose privalo buti sureformuotas. Žymi jo dalis privalo buti suvartota apologijai pamatinių visuomenės principų kaip pav.: nuosavybės ir valdžios; darbo užlaikymo, apšvietos, teisės etc.; pirmiausia mokant tikybos reikia kreipti ypatingai dėmes, kad klausytojai suprastu, įsitikrintu, kad tikėjimas žmogui privalo buti šaltinis įkvėpimo ir kelių dirbti visuomenės gerovei, kad tikėjimas iš kiekvieno reikalauja pašvęsti visus savo gabumus, darbą šalies, visuomenės reikams; kad toji šalis Dievo noru privalo buti sustatyta iš doriškai ir fzyziškai sveikų žmonių; kad gyvenimas Dievo noru sutvarkytas tai nėra tik bažnytinių praktikų pildymas, bet tikėjimas liepia žmonėms risti painiausias kultūros problemas, eiti pažangos keliu, harmoningai vienyti civilizacijos grobinius su katalikų tikybos tikslais ir tos tikybos išpažinėjų laime; kad katalikybė tai perdėm visuomeninė tikyba, kuri iš asmens reikalauja lavinti savo talentus jos ir visuomenės gerovei ir kad ji nori apimti ir padėti atlikti jo pilietiską gyvenimą. Tikybos mokymas privalo taip pat taip pakreipti klausytojų psichiką, kad visuomenė nežiūrėtų abejodai į žmonių vargą ir skurdą, kad nesidurta pagaunama humanitariškų obalsių, kurie savo gražumu ir skambumu uždega ir patraukia, kurie vienok tarnauja ne socialiam klausimui risti, bet siauriems partijos tikslams.

Taip tai turētu būti naujoj Lietuvos valstybės mokykloj. Ligi šioliai, deja, taip nebuvo ir taip dar ilgai negalės būti. Laikas gi labai svarbus. Mums tapus nepriklausomos valstybės piliečiams, jau nebegalima svajoti ir klaidžioti, bet reikia dirbti realis darbas ir žengti tvirta koja visuomenės dirva, veikia dirbti ne apčiupa, bet sąmoningai ir pramatant, kokie bus mūsų darbų vaisiai. Kas tad daryti?

Kol nebus mūsų mokyklose visuomenės mokslų katedrų, reikia visur moksleivių tarpe tvirtai lavinimosi visuomenės mokslų kuopelėse¹⁾. Jos prityrusių draugų ar mokytojų sistematiškai vedamos laikinai turės atstoti tų mokslų katedras. Kiekviena kuopelė tuo tikslu darbo pradžioje privalo išsidirbti sistematišką referatų, pasikalbėjimų, pranešimų programą, ir jo tvirtai laikytis, nes be to tikslas nebus pasiektas.

Tą darbą dirbti moksleiviams privalo pavėsti pati mokykla. Jos skaityklosna privalo būti parsiųsdinamos įvairios tinkamo turinio ir pakraipos knygos ir laikraščiai. Iš jų moksleiviai turėtų sužinoti kokios, idėjos platinamos žmonių tarpe, kokios platintinos, ar su kokiomis reikia kovoti, kaip su kenksmingomis

Be teorėtiško lavinimosi, moksleivija privalo lavintis ir praktiškai dirbti, kad išėjus iš mokyklos ir atsistojus į visuomenės darbininkų eiles, tas darbas jai nebutu svetimas ir kad be jokių trukdymų galėtų jį sėkmingai dirbti: eksperimentai ant visuomenės kailio yra kenksmingi dažnai ir pačiai visuomenei ir pačiam darbui. Tuo tikslu moksleivija²⁾ turėtų vaikščioti į įvairių visuomenių įstaigų susirinkimus, sekti jų veikimo eigą, net patis kitų jau prityrusių darbininkų nurodomi dirbti³⁾. Tokiu būdu mokykloje praleistas laikas nenutolins jaunimo nuo gyvenimo, bet prirengs jam tinkamą dirvą toliau visuomeniškai lavintis,

¹⁾ Apie jas galima pasiskaityti „Ateities Spinduliuose“. Ten nurodyta: kaip tokia kuopelė sudaryti, kaip ji vesti ir paduota plati literatura.

²⁾ Čia turiu omenėje abiejų lyčių studentiją ar augštesnių klasių gimnazijų ir tolygių mokyklų moksleiviją.

³⁾ Visuomenės darbas jaunuomenei visų šių laikų pavidagų patiriamas, juo gi tarpu politikos darbas draudžiamas: tik geras, užsigrūdinęs visuomenininkas gali būti naudingas politikas.

ir to dėka jis mokės visuomet nujaust laiko dvasią ir orientuotis įvairiuose laiko kultūros reiškiniuose.

Europos mokyklų gyvenimas rodo, kad tokios visuomeninių mokslų studijos tinkamai vedamos nekliudo bendram lavinimuisi nei kenkia kitiems mokykloje skaitomiems mokslams. Tiek apie augštesnes mokyklas: gimnazijas, mokytojų ir kunigų seminarias etc. Lengviau tas tikslas pasiekti augštų mokyklų studentijai, nes prie augštesniųjų mokyklų, ypač teisių ir filosofijos skyrių, yra socialiai-ekonomiškų seminarijų, kuriose galima dirbti neužimtu lekcijomis laiku, be to dar tokiose miestuose labai dažnai steigiama mokslo draugijos socialiams ir ekonomijos klausimams gvildinti. Tokios draugijos turi savo knygynus, skaityklas, lanko organizuotai įvairias visuomenines įstaigas, apie kurias prelekcijose buvo kalbama, prekybos namus, liaudies biurus, higienos įstaigas, pataisos namus, prieglaudas, įvairias liaudies įstaigas ir t. t. Tokias ekskursijas veda dažniausiai profesoriai ar šiaip jau žinomi visuomenės veikėjai ar mokslo žmonės, kurie visą darbą tvarko tose draugijose. Tokiu būdu tokios draugijos suteikia daug ne tik teoretiškų, bet ir praktikos žinių lankytojams.

Bent kiek yra blogiau tiems, kuriems mokyklos durys jau yra uždarytos. Bet kultūrinės Europos šalys, turėdamos omenėje visą visuomeninio išsilavinimo svarbą, ir jiems parupina progos papildyti tas spragas: tuo tikslu atostogų metu steigiama įvairūs kursai mokytojams, gydytojams, laikraštininkams, valdininkams, ir t. t. ar bendri visuomeniniai kursai, kur tam tikri prelegentai aiškina visus opiausius dienos klausimus, supažindina su tuo, kas toje srityje nauja įvyko, kokių esama pakraipų, srovių. Kursų lankytojai netik išmoksta čia orientuotis visuose aktualiuose klausimuose, bet ir kaip reik tie klausimai iširti, kokie metodo prie to darbo laikytis. Tie kursai be teorijos suteikia praktikos darbo žinių.

Mūsų tėvynėje tokis visuomeninio lavinimosi budas nebuvo galimas ir be vieno mėginimo nebuvo kartojamas: lavinimas savaime tame dalyke tai vienatinis mums žinomas budas, nors jis labai sunkus ir pavojingas, nes reikia daug pinigų literaturai įgyti, labai daug laiko pažinti pamiems ekonomijos klausimams, kurie reikalingi prityrusio

mokslininko paaiškinimų. Be to mokymas savaimis gali suklaidyti žmogų, privesti prie klaidingų išvadų, vienpusiškumo. Jei kiekvieno mokslo studijos savaime yra sunkios ir pavojingos tai da painesnės yra sociologijos ir ekonomijos problemų studijos. Nevienas klausimas pirmu pažvelgimu atrodys lengvas, tuo gi targu prityręs ekonomistas ras jame daug sunkumų ir painių. Del to lavinimos savaime rezultatai visuomet budavo labai menki.

Spauda tame dalyke mums labai mažai tepadėdavo, nes duodavo vos vieną kitą, tilpusį be jokios sistemos, straipsnį.

Virstant kitokiems laikams, toliau tuomi tenkintis nebegalima. Privalom ir mes pasiekti Europos šalis. Privalom įsikurti tam tikrą organizaciją, taip vadinamą socialinį biurą, kurio pareiga bus steigti socialinius kursus, paskaitas, remti socialines reformas, rengti prelektatus ir rašytojus, ir kurs jungdamas ekonomistus, sociologus, teologus, publicistus, teisininkus, sąjungų pirmininkus ar sekretorius, keltu visuomeninį išsilavinimą, apsvietą, visuomenės pažangą ir padėtu nuskriaustiems iškovoti teisybę. Ta organizacija taps židiniu, prie kurio susispies visi žmonės, kurie ligi šioliai dirbo kas sau ir del to dažniausiai bergždžiai; padės iškilt iš nežinojimo ūkų jiegoms, kurios del darbo dirvos ir lavinimosi priemonių stokos smilko nežinomi provincijoje. Ji prirengs mums naujų jiegų, naujų žmonių visuomenės dirvonams plėsti; kad dirvonai labai įžėlę mūsų tėvynėje ir kad tokių artojų mums stinga rodos nieks neabejoja. Tad į darbą greičiau! Tik sukruskim smarkiau, nes laukti nėra ko, nes kiekviena valanda brangi. Ypač mestas čia mintis turētu giliai įsidėti širdin mūsų jaunimas, kuris daug gerų norų, darbo ir iniciatyvos yra parodęs mūsų tautos gyvenime.

Gabr. Tautčius.

A. JUŠKOS.

Atostogoms prisiartinus.

Geguzės, birželio mėnesiams atėjus mokiniai su išsiilgimu laukia tos dienos, kada jie bus paliuosuoti atostogoms. Mieste vasara nemaloni. Jauno mokinio širdį kas-kart labjaus traukia sodžiuon, tikrojon gamton. Širdis—ne kepurė, jos neatsikratysi, jos norą privalai išpildyti. Todel pavasariui išaušus, miestas, net ir mokykla mokiniui virsta mažne kalėjimu.

Štai ir šiomet jau susilaukėm atostogų ir daugelis iš mūsų yr sugrižę kaimuosna ir tuo budu patenkinę savo širdies troškulį, proto svajones, valios veržimąsi.

Tečiau be šio individualio atostogų tikslo yra kitas toli prakilnesnis, sunkiau atsiiekiamas ir, gal, netaip malonus; tai—altruistiškas, visuomeninis. Šitojo tikslo mes juo labjaus neprivalome užmiršti. Apie atostogų sunaudojimą tam tikslui ir noriu keletą žodžių tarti. Apie tai, kad reikia darbuotis visuomenei—nekalbėsiu, tai perdaug jau, rodos, aišku. Priminsiu tik, kaip galima butu pasidarbuoti sodžiuje. Sakau—priminsiu—nes apie tai yra nemaža kalbėta ir rašyta pavyzdžiui „Ateityj“ (prieš karą).

Pirmutinis mūsų tikslas, tai eiti į jaunimą—mūsų tikrus brolius, tik mažiau apšvietos gavusius. Bet, juk, nekiekvienam lemta gimnazijoj buti. Jaunimo tarpan ir įeiti lengviau. Kad butu pasekmingesnis tarp jų darbas, reikia daug laiko su jais sykiu praleisti. Čia kaip tik tikslinga dirbti sodžiaus darbus. Nun. pavz.—prasideda šienapjūtė. Taigi gera proga eiti sykiu pjauti ar grėbti šienas. Tuomet gali pasitaikyti lengvai gera proga su jais pasišnekėti: ar tai einant pievosna, ar susėdus pasilsėtų ar grįžtant namo. Įdomių, gražių dalykų papasakoti—sukelti noro klausytis, paraginti. Vienu žodžiu, pirmiausia reikia stengtis susidrauganti su jaunimu.

Svarbiausias dalykas, butu sukelti noro jaunime skaityti. Jaunimas pamylėjęs skaitymą, mokės jau pats tinkamai apsišviesti. Toje tai srityje priderėtų kuó-daugiausia pasidarbuoti. Tas darbas geriausia butu atlikus, išrašius ar įkalbėjus išsirašyti laikraštį. Skaitymui įdomiausia yra laikraštis. Jį tai greičiausia jaunuolio širdis galėtų pamylėti. Nun išėjo jaunimo laikraštis „Pavasaris“. Tasai laikraštis ir bus jaunimui didžiausia brangenybė. Jaunuolis perskaitęs „Pavasari“ ir pamatęs jame patį save, negalės jo nepamylėti. Tik reikia, kad jis jame tikrai pamatytų savo fo-

tografija. Taigi „Pavasario“ turinys privalo būti kuo-prieina-
miausias ir kuo-įdomiausias sodžiui. Tokiuo gi jis pasidarys tik
kuomet jame bendradarbiaus pats jaunimas. Mes esame juk
irgi jaunimo dalis, taigi, bent vasaros atostogų metu, pagyvenę
sodžiuje. šį-tą parašykime „Pavasarin“. Be to numeskime šalin
slapyvardžius. Pažįstama pavardė jaunime žadina žingeidumą
perskaityti straipsnį. Kad padarius pradžia, mes privalome jiems
pagelbėti ir prikalbinėti „Pavasari“ parsitraukti ir gabesnius
padrąsinti patiems „Pavasarin“ rašinėti, bent žinutes, jeigu
daugiau neišsigalės.

Šventadieniais reikia pasistengti sykiu su jaunaisiais eiti
bažnyčion, pagrižus gerai butu sutaisyti linksmų, dorų ir sveikų
pramogų. Bekalbant nereikia užmiršti dabarties momento svar-
bumo, plačiai paaiškinti apie Tėvynę, papasakoti iš jos istorijos
charakteringų nuotikių. Visame ir visur reikia žiurėti, kad
kalba butu pritaikinta jaunuolio širdžiai ir ypač vengti bent
kokio, kad ir naudingo nuobodumo. Reikia drąsinti jaunuosius,
kad jie patįs keltu visokius klausimus. Paklausus mielai atsa-
kinėti, ypač išpultu plačiau ir vaizdžiau paaiškinti doros klau-
simai. Iškelus menką bei juokingą klausimą nereikia klausian-
čio pajuokti, bet priešingai reikia jis pagirti ir klausimą nuo-
sekliai, kiek mūsų pačių jėgos išgali, išaiškinti. Norint visuo-
met galima rasti kam ir apie ką kalbėti.

Vienu žodžiu, privalome susilyginti su jaunimu, užmiršti.
kad esame daugiaus prasilavieję, nebūti kokiais „ponaičiais“,
tuomet ir jis mus pamylės ir noriaus klausysis mūsų pasako-
jimų ir dėsias atmintin. Atminkime, kad jei mes visa tai atlik-
sime, tai dar nebusime kokiais didvyriais, nuopelnų vainiko
negalėsime už tat reikalauti. Tai *musų tiesioginė priedermė*,
nereikalaujanti užmokesnio. Tačiau nežiurint to žada ir išpildys
savo žadėjimus Bažnyčia ir Tėvynė suteikdama gausų už-
mokesnį.

Tiek dėl jaunimo. Bet suaugusių ir senų mes irgi nepri-
valome užmiršti. Jiems esame mes irgi skolingi. Tik čianai
bus kitokia dirva: suaugusieji sunkiau prie ko nors palenkti,
kas nors nurodyti. Jų psichologija kitokia, negu mūsų ir mes
nemokėsime tarpe jų atlikti tai, ką galime jaunimo tarpe. Čia-
nai, manau daugiausia reikėtu pasidaruoti politikos ir ukio
srityse. Tarp žmonių eina daugybės visokių paskalų, nesusi-
pratimų. Čia ypač priderėtu paaiškinti Lietuvos stovis, kokia
bus Lietuvos ateitis kaipo nepriklausomos valstijos. Tiesa, po-
litika, ypač grynesnioji, mums neiabai tinka, bet ką darysi,
sodiečiai ja labai įdomaujasi. Delei ukio dalykų „pamokslų“
sodiečiais nepatarčiau sakyti, jie ne ką tepaveiks, sodietis apie

tai nemėgia klausyti. Čia darykime praktiškiau: bedirbdam sykiu koki nors darbą galime papasakoti, kaip kituose kraštuose ukis vedamas, paaiškinti įvykstančius ukio—gamtos srityje apsireiškimus. Laikraščių, be abejo, irgi nereiktu užmiršti.

Kad butu pasisekimas, reikia butinai turėti augščiausios Kristaus dorybės: meilumo—bei pasišventimo. Pasakoti mielai, meiliai, nesikarščiuojant, neradus pritarime nepykti. Saugok Dieve, neužgauti ko, nepasijuokti iš kito tamsumo ir p.

Organizuoti neorganizuotus, dalyvauti esamose organizacijose, tai jau išvada iš pasakyto.

Savo asmeniškų reikalų nereikia užmiršti irgi. Dvasią ir kūną atgaivinkime, kad sugrįžę mokyklon, pasekmingai mokintumėmės, prisižiurėkime sodžiaus gyvenimui, parašykime straipsnelių į laikraštėlius, pamėginkime ir į tikrus laikraščius, ypačingai į „Ateitį“. Tuomet „Ateitis“, bus atspindžiu visos Lietuvos, ypač visos mūsų tikinčios moksleivijos.

Be abejo, čia visai mažą tesu nurodęs. Aš pats manau, kad tas straipsnelis netiek bus nurodęs, kaip veikti, kiek paragins prie veikimo. Veikime prisieina taikytis prie sąlygų. Kiekvienas prie jų prisiderinęs daugiausia ir pasekmingiausiai galės veikti. Ribų čia nelabai gali būti.

Laiko nedaugiausia turėsime, taigi bukime žvalųs ir tuojaus parvažiavę stverkimės darbo, neatidėliodami jo diena iš dienos! Ateitis mums bus už tai dėkinga!

Valio, Draugai ir Draugės į darbą!

Tu privalai dalyvauti veikliai savo išsilavinime.

(Pirmojo laiško iš Hoffmann'o „Werde ein ganzer Mann“ vertimas).

Mano mielas jaunas Drauge! Nepersenai atėjo vienas jaunas vyras pas mane. Į jį pažvelgęs aš giliausiai persigandau. Aš jame tuojaus pažinau savo mokinį, kurs maž-daug prieš 15 metų yr baigęs gimnaziją, kur aš esu tikybos mokytoju. Jo rubai buvo apiplyšę, jis pats purvinas. Nuodėmių ir ydų žymės giliai buvo įsmėgusios jo veidan, liga, kuri kyla iš neskaistčiai praleisto gyvenimo, pasiekusi augščiausio laipsnio, metėsi akysna. Su užmerktomis akimis meldė jis manęs pašalpos pridurdamas, kad jis ganėtinai darbo jieškojęs, bet niekas jam jo nesuteikęs. Mano paklaustas, kaip jis garbių ir rupestingų

tėvų sunus, medicinos studentas, galėjęs tokin stovin pakliuti, pravirkęs ėmė pasakoti, jog nuo 13 metų, kuomet jo kūno ir dvasios jėgos ėmė smarkiai plėtotis, jis iškrypęs iš tiesaus kelio. Jo paties širdies aistros ir blogų sėbrų sugundymas buvo jo nelaimės kaltininkais. Dar tebebudamas mokykloje jis buvęs nugrimzdęs ir tik su vargu baigiamuosius gimnazijos kvotimus išlaikęs, nors žemesnesias klases su dideliu pasisekimu lankęs. Paskiaus jis vis labiau atsidavęs girtybei ir ištivirkimui; tuomet jis netekęs visai valios energijos. Taip jis pakliuvęs šin pagailėtinan stovin. Kvotimų jis negalėjęs išlaikyti, jis gyvenęs dabar savo bendrų pajuoktas iš pašalpių ir atlyginimo už žemą jam prieinamą darbą. Aš jam daviau pašalpos; ir jis mano žodžių dusaudamas klausė: „Nebėra kas daryti; aš su kūnu ir siela esu priejęs galo“, tarė jis atsisveikindamas.

Kiek vėliau atėjo pas mane kitas vyrukas; jis pasveikino mane šauksmu: Gerbiamasis, aš esu nun pasiekęs savo tikslą; aš paskirtas, pagelbininku valdžios matininkų įstaigoj. Del augštumo ji ne augsta, bet aš tariuos čia gyvenimo vietą radęs; aš viluos net pilnu matininku tapsias!“ — Nuoširdžiai sveikinu—tariau aš.

— „Tamista žinot“, tęsė jaunikaitis toliaus, „kaip man žemesnėse klasėse sunkiai ėjosi. Aš buvau lengvamanis ir išsiblaškęs. Mano tėvai beveik nebegalėjo ištesėti mane išlaikyti ir išmaitinti. Tačiau man pavyko užbaigti šešias klases. Paskutiniais laikais man teko tikrai sunki kova pereiti. Be to, ką aš Tamistai esu pasakęs, prisidėjo tai, kad mano viduje savotiški jausmai sujudo, kurie baugino mane atitraukia, nuo priedermės tako; sėbrai norėjo patraukti prie uždraustų dalykų. Dažnai aš budavau pergalėtas. Betgi aš saugojau savo liuosybę, savo savystovumą nuo savo širdies ir blogų sėbrų pasikėsinimų. Dabar jau esu sunkenybės pergalėjęs; aš tikiuosi tapsias pilnu žmogumi!“ Aš dar kalbėjausi kokį laiką su juomi. Paskui jis apleido mane pilnai laimingas.

Ką aš tau čia ką-tik papasakoju, yra tikri atsitikimai. Aš galėčiau dar šimtais tokių su tavimi pasidalyti Dažniausiai gyvenime lėmimas geren ar blogon linkmėn įvyksta, kuomet žmogus kuolabjausia plėtojasi, taigi nuo 13 iki 16 metų.

Ir tu, mano mielas Drauge, taipgi įžengi dabar į tuos metus arba esi ką-tik į juos įjęs. Tu greitai iš berniuko virsi jaunikačiu, vyru. Tuo laiku pasirodo savotiškumų visose gyvenimo šakose. Kunas, dvasia, valia ir įpročiai prityria didelių kaitaliojimųsi. Po audrų, kurios su tuo yra surištos, kils tavyje naujas žmogus: suaugęs. Atsimink taipogi: kuo tu dabar busi, tuo pasiliksi per visą gyvenimą! Todėl dabartinis tavo

laikas yra nepaprastos svarbos laikas, laikas nulėmsias tavo visą ateitį.

Kuomet pavasarį medelio sultis pradeda tekėti, kuomet jo liemuo ir šakos tamposi, sodininkas juo tuomet ypatingai rupinasi. Taipogi ir tavyje brėkšta nun gyvenimo pavasaris. Ar gi tu butum mažiaus domos ir priežiūros reikalingas neg augantis medelis? Aš noriu tau čia ypatingai vieną dalyką priminti, kuris tave tikrai nudžiugins ir kuris uždės ant tavęs didelę atsakomybę. Kuo labjaus tu augsi, tuo labjaus virs tavo auklėjimas savęs auklėjimu. Taip, nebe tavo tėvai dabar tave auklėja, tik tu pats tai atlieki. Jie tegali tik tau pagrindus nutiesti ir dalinai juos priminti, kuriais tu privalėsi savo gyvenimą valdyti. Taipogi jie gali verst tave, kad tu jų pamokinimais gyventumei. Bet tu pats privalai tuos pamokymus gyvenime savo darbais vykinti. Todel įsidėmėk: *Ne kas kitas tave padarys, kuo busi, bet tu pats.* Tą veikimą tu gali ir privalai parodyti daugiausia pastaruoju tavo gyvenimo laikotarpiu, kur esi reikalingas dar ypatingo auklėjimo, t. y. nun, šiandiena, tuojau. Pažink gi ir įsidėk atmintin, kad dabartis turi tau didžiausią svarbą tavo išsilavinimui! Todel su drąsa ir paaitikėjimu Dievu prie darbo!

Vertė A. Juška.

Putinas.

* * *

Man pavaikščioti gėra po pievas, laukus;
Čia pavasario oras toks lengvas, smagus.
Spindi saulė šiltai, o aplinkuj žiedai, —
Čia vien grožę, ramybę, jaunystę matai.

Oi, seniai jau seniai vaikštinėjau aš čia
Ir gėrėjaus pavasario saule skaisčia.
Nun laikai nebe tie—viskas mainos kasdie' —
Nebeta jau nei tu, mano vargše-širdie...

Bet nors šiandien skausmingos krutinės jausmai
Neplasnoja, kaip tuomet, prie saulės linksmi,
Nors, Lietuva, ir tu užslopinta skurdu,
Aš vistiėk tavyje dar ramybės randu.

3. VI. 1915

Putinas.

KVEPIA GĖLĖS.

Kvepia gėlės, žydi sodai
Ir kerai sužėlę, —
Savo grožybės man rodai,
Brangi gamtužėlė.

Bet neguodžia neramina
Tavo gražumėliai,
Vien tik ašaras gamina
Sielai - raudojėlei.

* * *

Štai užėjo šiaurūs vėjai
Sudėjavo gojai.
Tai veltui tu pražydėjai,
Puikiai išlapojai.

Siaučia vėjai, o žiedeliai
Krinta, krinta, krinta...
Liudna, liudna, oi, širdelei
Nes nenuraminta.

22. V. 1915.

K A R T A I S.

Kartais ir jurė paliauna dejavusi,
Tartum didžiuojas bangų nusigavusi,
Šypso ramumo saldaus paragavusi, —
Vien tik neliaunas prieš Dievą kariavimas,
Vien tik netyla teisybės dejavimas,
Vien tik nesilpsta piktybės krykštavimas.

Kartais išsenka ir upė giliausioji,
Kartais pagriuna pilis kuotvirčiausioji
Ar išretėja giria kuotankiausioji, —
Ašarų upė tik visad pasrūvusi,
Vargo tvirtovė tebera kaip buvusi
Aibė klaidų mus kumuoja užgriuvusi.

Kartais ir kietas akmenkalnis skildamas
Trupinas, tįžta vandens lašais dildomas
Ir smėliu virtęs bėg slėnį užpildamas, —
Kada skils širdys žmonių sukiėtėjusios?
Kada tiš tautos jiega patikėjusios?
Kada Dievop grįžę liausis kentėjusios?

1914 Papjauny.

P. S.

T U L P Ė.

Tulpė klestėjo Lėvuonies lankose,
Kas mielas rytas paskëndus rasoje,
Kas mielą dieną į saulę šypsojo,
Vėju gaivinos, maudėsi miglose.

Štai vieną dieną ji taurę pradarė,
Dailiais lapeliais lyg perlais raizgytą,
Didžiavos gėlės viešnia nematyta,
Pati net saulė jai „labs rytas“ tarė.

Dar kitą dieną... kur gi jos jaunysta?
Sesė nuskynė, ant skobnio pastatė,
Visi ja džiaugės, bet niekas nematė,
Kad puikus žiedas agonijoje vysta...

O dar dienele... ir tulpė šiukšlyne, —
Gyvuliai, deglės ją knisa ir mina...
Ir tųjų širdis, kurie dorą skina,
Lai bus sumintos, kaip tulpę sumynė.

6. VI. 15. Pumpėnuose

P. Š.

O JAUNIKAITI!

(Pavesta V. M—čiui).

O jaunikaiti!

Plaukai švelnučiai susiraitę,
Dailus ir jaunas veidas baltas,
Romus ir lėtas ir nekaltas.
O akis, akis... perlai vieni,
Dangaus žydrys paskendęs piene, —
Nežiuri jos, bet dega žeria. —
Ir meile girdo, meilę geria.
Geriu aš jas... ir noriu liautis,
Valia už širdį gaunu kautis,
Kad Dievo meilės nenustojus
Tavajai meilei užliepsnojus.

O jaunikaiti!

Teneišvyst jus karalaitė:
Širdies krutinėj nebetektu, —
Ugninėj meilėj ji sudegtu...
Nepasirodyk nei vienuolei,
Apkarstu apžadai varguolei...
Nei nesipainiok šiaip jaunajai, —
Sugriaužtum širdį amžiui jėjai.
Jaunikliui vėl ramiau gal liktu,
Jei su tavim nesusitiktų, —
Zodžiu, linkiu tau kokią klotį:
Visiems tiems kelio nepastoti...

O jaunikaiti,
Bau laimins dangus tą mergaitę,
Kuri budu, kad ir teisėtu,
Skaistybę tavo sudevėtu.
Po kojų mink pasaulio gėrį,
Mylėk tą, kurs tave sutvėrė
Ir davė angelo tau grožį.
Tu Jam nunešk skaistybės rožę.
Su ja tave apvainikavęs,
Palieps tau Dievas eit po Savęs,
Pelnysi Kristaus artimybę
Aplietas dieviška grožybe.

19. II. 17 Švieksnoje.

P. Š.

VAKARINĖ ADORACIJA.

Čia taip ramu, tylu, malonu.
Lampelė blikščioja rausvai.
Čia liuosas aš nuo žemės monų,
Čia nepasieka jos balsai.

Atbunda čia gerieji norai,
Pripildo širdį man jausmai,
Čia viską aš aukoju dorai,
Čia nebeslėgia taip skausmai.

Čia atradau aš tą šaltinį,
Kurio jieškojau taip seniai
Ir savo skausmą nuolatinį
Jo bangose slepiu giliai.

Siaubunas.

I L G E S Y S.

Taip ilgu vienam... nemalonu visur,
Čianai nerandu aš ramybės;
Kur einu, kur žiūriu,—netraukia
niekur

Nebėra ir noro, pritruko drąsos,
Išblaške energiją vėjai,
Ir linkstu nuo smugių sunkiausios
kovos

Pristygo man jau ir kantrybės.
Ir liudna ir skaudu, sunku širdyje,
Vien noris ten toli... klajoti
Surasti draugus ir nakties tyloje
Su jumia per amžius svajoti.

Nes kremt mane skausmai engėjai

Siaubunas.

„ATEITIES SPINDULIAI“.

(№№ 1 — 6, 1917-1918).

Kaip jau esam š. m. „Ateities“ 5-me n-jė paminėję,
Rusijos ateitininkai buvo įsisteigę savo organą, mėnesinio
laikraščio pavidalė. Išpradžių jis ėjo iš Petrapilės, paskui
tapo perkeltas Voronežan. To laikraščio tikslas buvo tas pat,

ka ir „Ateities“, delei to ir duota jam „Ateities Spindulių“ vardas. Viso labo „At. Sp.“ išleista 18 n-rių. Iš jų mums kol kas tepavyko gauti tik pastarieji 6, trijų dvilypių n-rių pavidale. Jų didumas — 64 pusl. in-8. Vadinas didumo žvilgsniu kiekvienas „At. Spind.“ numeris yra visai lygus atskiram „Ateities“ n-riui.

Turinyje taipgi daug yra panašumo tarp tų dviejų moksleivijos organų. Tas pat abiejų pamatinis tikslas „viską atnaujinti Kristuje“, tie pat siekiniai — lavinti ir dorinti katalikiškąją lietuvių moksleiviją, tos pat ir priemonės jaunimui vesti prie idealo. Dailios eilės, gyvi vaizdeliai, moksliški straipsniai, recenzijos, korespondencijos, organizacijų tvėrimas, projektai ir sumanymai — visa tai sudaro kiekvieną „At. Spind.“ n-rio turinį.

Tarp „At. Spind.“ poetų pirmą vietą be abejo užima dar prieš karą pasižymėjęs savo talentu Putinas; nemaž eilių yra ir jautrios dainininkės Tyrų Dukters; šale jų rašinėja gan simpatiškas eiles ir kiti vos tepradedantieji dainuoti jauni poetai: P. V., Vaikelis, J. Gulbinas... Visi jie, kiekvienas savotiškai, stengiasi žadinti jaunose skaitytojų širdyse gerus jausmus, kilnius troškimus, išplėsti mūsų jaunos poezijos sritį.

Antroji vietoj po poezijos eina rimti, moksliški straipsniai. Jų autoriai tiksliais išrodymais ir griežtais protavimais bando paveikti į skaitytojų protą ir valią, palenkti juos tiesos, labo ir net idealo linkon. Iš straipsnių labiau paminėtini šie: Naro „Moksliniai teologijos pažymiai ir santikiai su kitais mokslais“, d-go K. „Krikščionies pareiga viską daryti Dievo garbei ir žemiškieji rūpesčiai“, J. Č e s a i č i o „Etinis (=etiškas) individualizmas tikėjimo šviesoje“, konspektas d-go B i s t r o labai turiningos paskaitos apie „Ateitininkų religinę praktiką“, G a b r. T a u č i a u s „Apie sindikalizmą“, „Apie anglų tradeunionus“ plati prof. Sokolovo Jauniaus gramatikos kritika ir kiti.

Neapleisti ir bėgančio gyvenimo apsimaišimai, ypač pačių ateitininkų tarpe. Šiuo žvilgsniu yra įdėta keletas didelių įdomių straipsnių, k. š. d-go H. A i t v. „Voronežo ateitininkų darbo apžvalga“, ir „Rusų ateitininkų Voroneže pasitarimas 1918 m. sausio mėn. 2 — 5 d.“ ir k. Čion reikia taipgi priskaityti korespondencijos iš Tambovo, Jekaterinoslavo, Voronežo, Bogorodicko ir iškitor apie ateitininkų veikimą.

„Ateities Spindulių“ redakcijos nurodinėta taipogi ir nauji veikalai lietuvių bei kitomis kalbomis ir tam tikrose recenzijose stengtasi kritiškai jie įvertinti. Tarp recenzuotųjų lietuviškų knygų paminėtos šios: „Žalios Rutos“, „Pamčiai“ ir

„Kada rožės žydža“, Rygiškių Jono „Zodynėlis“ ir „Musų rašyba“, Čiurlionienės „Lietuvių literatūros istorijos konspektas“, o taipgi net kaž kurie pačioj Lietuvoj išėjusieji leidiniai, k. š. Klimo „Lietuva, jos gyventojai ir sienos“, Jakučionies „Kelias į šviesą“, A. Vileišio „Vilniaus lietuvių dviklasė mokykla“ ir k. Iš nelietuviškų veikalų trumpai paminėti naujausieji vokiečių kalba išleistieji raštai apie Lietuvą (K. Brunaviečio, Verbelio, Gaigalaičio), verstas rusų kalbon Lapparent'o veikalas „La science et l'apologétique“, Antoine'o „Cours d'économie sociale“, Hitz'e's „Die Arbeiterfrage und die Bestrebungen zu ihrer Lösung“ ir k.

Neužmiršta ir jaunimo laikraščiai. Pastaruose „At. Sp.“ n-riuose randame gan plačią recenziją „Aušrinės“ 1—3 n-rių, o taipogi ir naujai atgaivinto „Varpo“ 1-jo n-rio ir net paminėjimą „Ateities“ 10 n-rio.

Iš to kas augščiau pasakyta matome, jog „Ateit. Spinduliai“ buvo labai rupestingai redaguojami, teikė daug žinių skaitytojams, atstovavo ateitininkų reikalus, taigi ir nenuostabu, kad tas laikraštis jų buvo mielai skaitomas ir net gausiai aukomis šelpiamas. Tų aukų pačių ateitininkų surinktų, kaip paduoda pastarasis „At. Sp.“ n-ris, buvo net 973 rub. 92 kap. Be to atskirai buvo įsteigtas ateitininkų „Susišelpimo fondas“, kuriame kovo mėn. šių metų buvo 838 rub.

Butu labai geistina, kad ateitininkai grįžę Lietuvon nepaliautu ir toliau rinkę aukų tiems pat tikslams, o taipgi ir busimajai jų šelpėjai „Motinėlei“.

Tiek apie „At. Spind.“ turinį.

Kalbos žvilgsniu „At. Spinduliai“ irgi pagyrimo verti. Ir eilės ir proza pasižymi čia aiškumu, dailumu ir taisyklinumu. Redakcija matyt yr klausiusi su dideliausiu pietizmu Rygiškių Jono nurodymų ir net tapusi absoliuti to musų kalbininko teorijų pasekėja, o kažkur tai net, rodos, da ir toliau už jį pati pirmyn pažengusi. Pav. „At. Spinduliuose“ jau nebepripažįstama sugretinimas tokių dviejų garsų kaip *i* ir *a*, *i* ir *o*, *e* ir *a*. Todėl viet. musų lig šiol vartojamųjų žodžių specialistas, sociologija, idealas imta rašyti specilistas, socilogija, idelas. Pavertus idealą į idelą (kurs labai primena rusų idolą), reiktu ir ideją paversti į idę (idė, idės, idei...). Bet tuomet reiktu buti nuosekliems ir panašiai pasielgti su visais svetimais žodžiais su galune — ija, verčiant ją į e. Tuo budu viet. teologija, filosofija, revoliucija, konstitucija, profesija, Francija, Austrija, reiktu

rašyti: teologė, filosofė, revoliucė, profesė Francė, Austrė ir t. t.; prie to, matyt, „At. Sp.“ ir but evoliucijos keliu nuėję, nes vienoj vietoj linija jau radom pakeistą line. Taip pat nepripažįstama ir sugretinimas *e* ir *u* ir iš tos priežasties Europa paversta į Eiropą! Budvardžių su galune - iškas, sekant Rygiškiu Jonu, vengiama kaip kažkokios baisenybės. Seni geri terminai: istoriškas, etiškas, fiziškas, dvasiškas pakeisti naujais istorinis, etinis, teologinis, fizinis, dvasinis; kitikaip šit, tipiškąs, optimistiškąs, pesimistiškąs, poetiškąs, nevienašališkąs paversti į tipingąs, optimingąs, pesimistingąs, nešalingąs, poetingąs; vietoj aktyvus, pozityvus, padaryta taipgi aktingąs, pozitingąs, tik kažkodel, turbūt per neapsižiūrėjimą, vienoj vietoj prieveiksnis alegoriškai palikta nepakeistas į alegorینگai. Dievas irgi paaugštinta: iš Tverėjo Jis pakelta į Kurėjus, todėl ir visai mūsų tverybai su visais jos tvariniais liepama pasišalint ir užleisti vieta kurybai su jos naujais kuriniais. Deja, visi tie filologiški naujumai „At. Sp.“ su aklu tikėjimu priimtieji, kažin ar sulauks visuotino Lietuvoje pripažinimo. Per daug jie kvepia radikale Rusijos revoliucija...

Lietuvos Ateitininkas.

Tris sapnai.

(Fantazija).

Saldžiai svajodamas apie ateitį Lietuvos, apie jos augančią moksleiviją, jaunimą, kuris šiandien turi savo rankose geresnį ar blogesnį likimą, užmigau giliu miegu. Čia man prisapnavo keisti sapnai. Tris vieną naktį!... Ir neivieno neužmiršau; o kitados budavo, apsiverti ant antro šono ir — sudiev! neatsiminsi jokių budu, nors graužk. Nežinau, kaip patiks skaitytojams mano sapnai, vis-gi paprašysiu nntilti, nes norėčiau čia juos išpasakoti. Pradedu nuo pirmojo.

I.

Nežinau, kur ir kaip atsiradau aš Lietuvoj žydžiančiam mergaičių darželyj. Iškart lyg abėjojau, jog tai mano sesučių

darželis, nes gražiai apravėtas ir padabintas įvairiais šipulėliais, akmenėliais ir t. t. Nejaugi, manau sau, taip greitai išmoko mus' sesutės puošti darželių, lyg tartum užrubežyje but pasimokinusios. Taip man besvajojant, pamačiau ištolo viena iš sesučių Lietuvos darželio dainininkių. Kad nebut pastebėtam, greitai pasislėpiau alyvų kruman. Laukiu, gal sakau, išgirsiu dainelę, gal užtrauks „Mano žolynėliai žydėti pradėjo“...

Štai ir ji, kokia graži! Iškart netikėjau ir pratrėnęs akis dar kartą pažvelgiau. Ne, tai angelas! Taip ir norisi priėti, pasveikinti ir meiliai prakalbinti — tik vėl nepažistu, gal sušukti — išsigąsti ir nubėgti... Laukiu toliau įdomaudamas, ką ji veiks. Netrukus, pakvepinus keletą gėlių prisiartino prie didžiulio erškėčių krūmo, kuris gretimais su alyvų krūmu buvo. Na, manau sau, jei dar norės pakvepinti alyvos žiedų — tikrai mane užtikis. Pradėjau bijoti ir jau norėjau bėgti kiton pusėn. Bet ačiū Dievui, ji nėjo artyn, o tik žvalgėsi erškėčių krūmą, — lyg ko jieskodama. Apsidžiaugiau ir nusiramines laukiau kol ji apleis darželį. Ilgai stovėjo ji prie to krūmo, prie tų kvapiai kvepiančių žiedų, kol galop ištiesė ranką ir mėgino ją skinti, bet žiedas lyg pasviro ir pats jos rankon puolė. Ji nuskinė... Koks linksmas jos veidas!... kaip meiliai ji spaudė prie širdies, kaip džiaugėsi — tai ištolo žvelgdama, tai arti, tai bučiavo — vienu žodžiu ji mylėjo... „Ak, Dievuli brangus, kad tai aš virščiau tuo žiedu! kad mane ji taip mylėtų“, — svajoju aš ir troškau buti mylimas.

Taip svajodamas užmigau kvapiam alyvų krūme kaititanti kaitriai vasaros saulutei. Sapnuoju ir ką?... Gi aš rožės žiedu pavirtęs ir prisegtas prie tos pačios sesutės pilnos mėlės krutinės. Koks man džiaugsmas. Koks aš laimingas!... Taip praleidau aš ištisą dienele bevaikštinėdamas kartu su savo sesute. Aš ją mylėjau... Tat linksmi praleidęs dienele, maniau vakarop grįšiu ten, kur aš paimtas, ir vėl lauksiu rytojaus. Bet viskas kas gera — trumpa. Taip buvo ir man. Mano mylimoji nusegus žiedą nuog krutinės, sviedė žemėn lyg sakydama: „suvytai ir jau man nebereikalingas; rytoj kitą nusiskinsiu“...

Lyg perkunas trenkė manę išgirdus tuos žodžius ir atbudau aš, o akis buvo pilnos ašarų. Buvo vakaras ir netoliese nuog alyvų krūmo čiulbėjo-ulbėjo lakštingala. Nusišluostęs ašaras žengiau pirmyn irėjau namų linkon. Žengęs keletą žingsnių, išvydau tą patį rožės žiedą, kurį mačiau skinant ir kuriuo sapnė buvau aš.... Kvapiai kvepėjo darželis pasipuošęs gėlėmis, tik jame paliko tuščia. Pastovėjęs valandikę, paėmęs

žiedą rankon, nudulinau tolyn. Eidamas vis mažiau apie sapną ir apie to žiedo likimą. Nejaugi, maniau sau, istikrųjų taip esti gyvenime ir meilė tiek maža težada“....

..... Pamažu prasivėrė akys ir išvydau mėnulį, kuris linksmi juokėsi į mane žiurėdamas—aš nubudau. Tai buvo pirmas sapnas. Apsivertęs ant antro šono užmigau saldžiu miegu, nes dar buvo naktis....

II.

Keista gyvenime, bet dar keisčiau sapne. Taip buvo ir šitą naktį.

Vėl nežinau, kokiū būdu ir kaip patekau moksleivių susirinkimui. Negaliu tikrai pasakyti, kas tai buvo, — ar susirinkimas kokios draugijos ar paskaita, — vienu žodžiu didžiulė salė buvo kimšte prikimšta mūsų jaunuomenės — moksleivijos. Vienas iš draugų pasakojo apie ką tai... Gaila, kad nepatekau aš pradžių. Atsimenu tik šiuos žodžius:

„Draugai, draugės!“ — sakė jis — „jei mums rupi tautos meilė ir jos geresnė ateitis, tat mes jai turim pašvęsti savo prakilnesnius darbus, kurie atneš tautai naudos ir bus tai mūsų nuopelnas. Šiandien — kuomet atbudo mūsų tėvynė iš gilaus miego ir nusikračius vargus, nori stoti gyvenimui, mes, kaip tikri jos sūnūs, turim taip pat pabusti iš miego ir nusikratyti nuog savęs purviną gyvenimą, kuris ligi šiol slėgė mus. Daugelyje vietų mes suklydom ir tat dabar tas klaidas privalom pataisyti. Eidami mokslus, mes bastėmės po svetimas šalis, o ten budami ištvirkom... Taigi norėjau trumpai pasakyti, ką dėl mūsų draugų-ių, grįžtančių šiuo laiku iš „laisvės šalies“. Ką mes grįždami gera su savim atsinešėm? Jau rašo laikraščiai, jog ištvirko mūsų moksleivija ir rašo taip, jog gėda mums į rankas imti toks laikraštis ir skaityti panašios žinios...“

Mes nustojom doros, nustojom *meilės*, kurios taip šiandien reikia. Mes jau nemokam mylėtis, skylam į partijų partijas neatsižvelgdami į savo mokslą, į savo jaunystę. Mums tur rūpėti mokslas ir dora. Ne! Draugai, draugės—negalim taip gyventi, kaip ligi šiol gyvenom, ypač pastaraisiais metais „laisvės šalyje“... Negaliu aš visus mūsų blogumus čia apskoti. Mes patys gerai žinom, ką veikę ir matėm kitų darbus... Meilės daugiau! Mylėti Tėvynę o kartu viens-kitą! Gyventi turim broliškai ir nesekti blogais pavyzdžiais ir t. t. Be to turiu pastebėti mūsų dar vieną ydą, kuri verktinai reikia pr šalinti. Tai mūsų „idėalas“—jieškoti gyvenimui draugės švėtimantės. Daugelis mūsų visą mokslo laiką myline saviškes

(saviškius), o atėjus laikui vesti, mes metam, lyg mergaitė suvytusį gėles žiedą, ir renkam sau kitą svetimtautę; tai mes matom iš kai-kurių vestuvių, kurios šiuo karo metu yr įvykusios.

Ziurėk vienas iš draugų vedė rusę, kitas lenkę, trečias žydę, ketvirtas švedę ir t. t.

Ar-gi tai ne didžiulė yda kuri prašosi pataisyti. Taip daro abi lyti ir aš pasakysiu, jog blogai—peiktinai daro. Savas pametęs, jieško svetimų! Koks gyvenimas tarpe tokių apsivedusių? Kokia šeimyna išaugs? Mes patįs galim suprasti visa tai ir neverta čia daugiau kalbėti. Taigi prašau vardan tėvynės ir tautos meilės—išsižadėkim to blogo įpročio, o vykim laukan tą „idėalą“ iš mūsų galvų. Mylėkim viens kitą, o meilė bus šventa, kuri ateityj atneš naudos mums ir tėvynei!... Juk tiek jaunimo mūsų tarpe. Tiek gražių,—meilių akelių, tiek jautrių širdelių—vis tai sesutės, mūsų lietuvaitės ir berneliai-bijunėliai“...

„Lai gyvuoja mus' jaunimas!“—sušukau aš ir... prabudau. Jau šviesa veržėsi iš po tamsos slėgio ir linksmi čirškė žvirbliai pabudinti iš nakties sapnų. Per anksti buvo keltis ir vėl apsivertęs ant kito šono užmigau. Greitai negalėjau užmigti, vis akyse stovėjo draugas bekalbės ir bepeikiąs blogą įprotį. Vis man mintyjų buvo žodžiai: „tai žydę, tai rusę, tai švedę“...

III.

Trečias sapnas tai buvo man maloniausias. Jį aš neužmiršiu visą gyvenimą. Vaikščiojau aš su savo sužieduotine kur-tai po Lietuvos gražias pievas ir laukus. Buvo graži, šilta vasaros diena. Draugė man pasakojo apie Tėvynės meilę, apie jos grožę, kuri taip traukė akį ir vilioja savęsp kiekvienoj vietoj. „Graži—sako mūsų šalis ir gražesnė už visas kitas. Dar gražesnė ji tuomet, kaip mes patįs ją puošiam savo meile.

Mūsų meilė ir tėvynės meilė sujungia mus amžiniais ryšiais, kuria kvėpuodami mes tampam prakilnesniais jos sunumis. Pažvelgk, ot ten tolumon, kame matosi gojus, kur senos augalotos liepos apglebusios laiko trobas, ... Ten mūsų namai... „Ten močiutė užlingavo raudomis mane“.... „Ten aš užgimiau, išaugau, ten aš meilę įgijau.... Ar supranti tu mane? Aš myliu tave širdinga meile, kuria tik aš galiu mylėti tave—tokį patį kaip aš esu....“

—„Tikiu aš tavim mano numylėtoji, ir dabar aš tik pažinau tą tyrą-šventą meilę, kuria turim mes visi mylėtis. Dabar tai aš suprantu aiškiai pirmą ir antrą sapną t. y. delko aš norėjau pavirsti rožės žiedu ir delko anas draugas taip ironiškai išsireiškė apie žydę, rusę, lenkę, švedę ir t. t... Ir susėdus po krumu, aš jai papasakojau savo sapnuotus sapnus....“

Saulė kaitino ir buvo jau angštokai pakilus, kuomet aš pabudau iš saldžių sapnų-svajonių... Ilgai galvojau apie sapnus ir negalėjau suprasti vien to keistumo, jog parsivertęs ant trijų šonų, neužmiršau, ką buvau sapnavęs.

Gismantas.

Kelionė Vilniun.

(Bruožas iš mokinių gyvenimo.)

1.

Karšta pavasario diena, visai nesinori mokytis. Visi serga „anglų splinu“. Užmigti taipgi negalima. Žodžiu, padėjimas, nors pasikark.

Česlovas Averkutis sėdi už stalo ir užsiima rankų pramone—uoliu nosies valymu. Rodos, iškrapštys išten visą medegos vežimą. Matytis išveido, jis pilnai persiėmęs tuo darbu.

Petras Laužikas pasakoja apie savo žygius ir pasisėkimus „amurčikuose.“

Vienas Jonas Cukrelis neleidžia laiko veltui, jis skaito „Lietuvos Aidą“ ir matyt yra ligi kaklo paskendęs politikoje.

Petras patėmijęs, kad jo niekas neklauso, pertraukia pasakojimą, manydamas, kad jo prašys toliaus pasakoti, bet mekam nepaprašius nutilsta lyg kuom išsižeidęs.

Tyla, tyla. Rodos, jog čia mumijų pasaulis. Tik stalias, apkrautas visokio kalibro bonkutėmis, užverstas knygoms, aibe pašelių, tarp kurių pupso nuo keno tai bato korkos gabalas, ant lovos dryža kaldra, nuspurusi balalaika su dviem stygomis, ir pakabintos kelnės prieštvaninio turbut žmogaus, nes dėl daugelio lopų ir skylių negalima buvo išžiurėti, iš kokios medegos tai padaryta—visa tai liudijo, jog dar čia šiek tiek gyvenama ir gyvenama ypatingo mokinių luomo. Tai buvo tiesa, nors iš šalies žiurinėiam galėjo atrodyti, jog šiam gyvenimui grėsia pavojus apmirti. Toks stovis tęsės kokią laiką. Bet štai Jonas, atvertęs laikraščio lapą, pradėjo taip baisiai kasyti pakaušį, tartum norėdamas pradilinti kaukolę.

Pakasęs penkias minutes jis garsiu balsu apreiškė:

—Vilniuje, 18 birželio busiančios Lietuvos atstatymo iškilmės. Iškilmei prirengti išrinkta komisija ir t. t.

Česlovas iš visos tos naujienos padarė išvadą, kuri buvo išreikšta tiktai žodžiu—Hm.

Bet tema buvo duota. Reikia gi galų galė pertraukti tą slopinančią tylą.

—Ar žinot ką, tarė Petras, gerai, oi gerai butu ten nuvažius. Ot laimė, tai laimė butu visam amžiui.

—Taip, atsakė Jonas, bet kuo tu nuvažiuosi? Ar dideliais finansais apdovanotas?

Česlavas išvertė lauk visus kišenius. Ten tik tebuvo dukių rezidencija. Verčiant kelnų kišenę, jis atrado savo judimanąjį turtą—porą akmenukų, sudilusį Aleksandro skatiką, driežlės uodegą ir apgriaužtą paišiuką. Daugiau nei su mikroskopu negalima butu ten nieko įspitreti.

Jonas, iškrapštė supelėjusią markę iš savo sudilusio muko.

Petras irgi revizavo save ir tik terado slaptukų su meilės žodeliais ir dvi marki, kurias jis niekad neatiduos bendram labui, nes buvo sumanęs šįvakar nukurti pas Marytę ir nuvesti „kinan“.

Taigi matot, vyrai, kokie pas mus finansai. Ar nereikėtų tik prašyti tėvų iš namų, kad atsiustu, sumanė Česlavas, kuris žut-but troško nuvykti Vilniun.

—Laukk sveikas, duos tau tėvas, —atsakė Jonas, jau galas bertainio, klaus, kur dėsi.“

—Na, tai ruoškis ką nors parduoti. Kiek mums reikia? Nuo Panevežio į Vilnių moka 18 rub. Ten ir atgal 36 rub. Na, tai apie ketures-dešimts visad išeis... tarė sumanus Petras.

—Parduoti, o ką tu parduosi? Gal tas kelnės, kur vakar, bebėgdamas nuo gospadinės perplėsei. Bet už jas nieks nei fenigo nenorės duoti. Už mano kolekcijų senų pinigų, markių ir vabalų neduos nei rublio; gerbarijų irgi nieks neims. Va, Jonas, tai galės parduoti savo knygas. Ten šis tas rasis,—pašulė Česlovas.

Jonas priejo prie stalelio ir pavartė ten esančias, knygas.

—Rankvedžių negaliu parduoti—galas bertainio, o man dvejetas iš latynų, kuolas iš fransų, kuolas iš geometrijos, ir du iš algebros. Iš kitų knygų gal ir rasis, bet kas dabar jas pirsks. Pinkertono, velniai žino, nebeskaito, už magišką knygą irgi daugiau markės neduos, o kitų ir kiti turi.

Pasidarė nyku. Visi matė, kad gerai butu, bet bėda, kad neprieinama. Akis mato, dantų nesiekia.

Bet Petras nieku budu negalėjo nurimti. Jam Vilniaus iškilmės nedavė ramumo.

Matės iš jo veido, kad jis galvoja, galvoja smarkiai, kombinuoja aplinkybes ir nepaleis to, nieko nesugalvojęs.

Česlovas, nuliudęs dėl negalėjimo įvykdyti šį projektą, vėl grįžo prie savo rankų pramonės.

—Vyrai, staiga apreiškė Petras, vyrai, sugalvojau. Jei negalime nuvažiuoti traukiniu, mes ir nevažiuosim, bet nuvyksim ant savo poros!..

Valandėlę visi, nustebinti tokiu lengvu sumanymu, tylėjo, o paskui, nei žodžio nepratarę Jonas su Česlovu sugriebė Petrą ir taip pradėjo siubuoti ir rėkti „Ura“, jog visų namų gyventojai subėgo pažiūrėti, kas čia per triukšmas. Padaužę Petro pakaušį į lubas, nuleidė apkvaišusį vargšą žemėn, ir nenorėdami atsakomybės prieš žmonės, išruko mokyklon.

2.

Vakare, tuoj, nieko nelaukdami atsigulė lovosna ir pradėjo svarstyti atskirus to sumanymo punktus. Petras prabilo:

—Mums tai nebus persunku, nes jau esame vyrai. Pasiimsime vieną gražų rytą ant kupros valgyti ir sudiev Panevėžys!

—Taip, atsiliepė Jonas, bet kiek nuo Panevėžio lig Vilniaus. Klasėje man ta mintis nedavė ramumo. Aš atsiverčiau sąsiuvinį ir pradėjau skaitlinoti, į kiek laiko mes galime nueiti. Tuo tarpu matematikas manęs klausia, koksai yra santykia-vimas rantlankio su dijametru, aš sakau—180 verstų į 3 dienas. Nepasijutau, kaip tapau savininkas dar vieno kuolo žurnale.

—Cha - cha - cha, nusijokė Česlovas, o man iš lietuvių kalbos atsitiko dar juokingiau. Manęs paklausė, ar buvo Duonelaitis patriotu, aš sakau,—„15 birželio galime išeiti.“

—Na, bala nemato tas pamokas, grįžkim prie savo, tarė Petras. Sakyk tu pirma Jonai.

—Aš manau, tarė Jonas su tokiu reiškiančiu veidu, tarytum išrado naują būdą atstatyti Lietuvą, aš manau, visame kelyje bus 180 verstų, į dieną mes galime praeiti 10 mylių, taitai į pustrėčios dienos busime Vilniuje!—

—Gerai, tarė Česlovas. Bet iškur mes imsime tiek daug valgyti. Rodos dabar Lietuvoje ir su pinigais sočiai nepavalgysi, o netik be jų?

Tas dalykas visiems sugadino upą. Bet Petras atitaisė:

—Nugi sakiau, pasiimsim su savim. Persikabinsim per pečius maišą, įsidėsime duonos, mėsos, sviesto, surio ir eisim, kaip baronai!

—Bet ar daug galėsime pasiimti tokiai kelionei. Juk sugaišti reikia tris dienas nueiti, tris ten buti, ir tris pareiti, taigi, mažiausia dešimts dienų. Ar mūsų pečiai tiek išlaikys, dar klausimas—nesiliovė Česlovas.

Bet čia pagelbėjo Jonas.

—Pasimsime vietoj duonos cukorių; vienas svaras cukorių du duonos atstos. Na, reikia dabar pridėdyti dešros, kumpio, sviesto, surio. Sutašysim į 30 svarų valgymų, o su tiek ilgai galime pagyventi.

Bet Česlovas nesiliovė buti pesimistas.

—O kaip bus su batais. Jau mano ir dabar gydytis kurortan prašos. Apsiaavę negalime eiti, o basiems taip atmuš kojas, kad dieną eję daugiaus nepajiegim.“

Bet Petras matyt apie tąjį dalyką buvo galvojęs ir todėl tuojaus tarė:

—Kam batais? Apsiaukim geriaus vyžoms, tãi bus lengviau ir pigiau!

—Cha-cha-cha-cha—pradėjo juoktis Česlovas su Jonu. Tai genijus-galvočius! Štai kur sumanymas! Vyžoti mokiniai „studentai“! Cha-cha-cha, į cirką tiktumėm. O! frantai!“

Petrui nepatiko pajuoka.

—Ka, negaliu ramiai pakalbėti. Kad nenorit neikit, o aš nelauksiu.

Kadangi kitokio išėjimo nebuvo, tai reikėjo noroms-ne-noroms sutikti su Petru. Jonas vėl pradėjo išrodinėti:

—Bet kelionėje nevisada gausi prieglaudą. Priseis ir po tyru dangum pergulėti. Kaipgi tada valgysi? Nejaugi mirkysi eukorį baloje ir krimsi.

Bet Petras pilnas projektų, atšovė.

—Kamgi baloje, pasiimsim su savim virdulį, pripilsim vandens, užkursim, o Jonas, kaip užvis augštesnis nešti galės. Kur nueisim, apsistosim, ten jau tuojaus ir geriame arbatėlę ar kavą. O ir kelionėje, kada tik panorėsime gerti, visad turėsime.

—Na, kaip norit, o aš jau nenešiu, kratės Jonas. Duokit, ką nors kita.

—Duokite man, tarė Česlovas, manydamas, jei jis neš, tai jam didžioji garbės dalis teks. Aš apsiimu nešti.

—Aš paimsiu puodą, tarė Petras, juk priseis kada nors košės išvirti. O kad Jonas nenori nešti virdulį, tai gaus nešti trečdali dvi Česlovo sunkumo ir dar anglis.

—Gerai, bet jei privargsiu, reikės mainytis, sutiko Jonas.

—Zinoma, kad taip, pritarė kitas.

Toliaus jie svajojo apie kelionę, Česlovas tarė:

—Išeisim trečią valandą ryto iš Panevėžio, atsisveikinę ir užkurę virdulį. Virdulis verda ir eina pirma, paskum Petras ir galop Jonas. Kas tik važiuoja, tiems arkliai baidos. Sustojam kur pamiškėj nakvoti, prisinešam malkų, užkuriam ugnį ir verdam košę Pavalgę, du atsigulam, o vienas sergi virdulį, kad užkurus neužgestu. Valandėlę paskui kitas sergi. Suvis kaip Main-Rido romanuose...“

—Nueisim į Vilnių sako Petras,—subėga visi žmonės, visas Vilnius apsupa mus, kas čia per siebuklai. Eina tris vyrai nudulkėję, mokinio, drapanomis, vyžomis apsiaavę, lazdomis.

pasiramsčiuodami. Vienas neša virdulį, kuriame verda arbata, dumai ruksta... Klausinėja visi, kas čia, iškur jie? Eisime mes, o mumis sutinka visa Augštoji Lietuvos Taryba su Basanavyčium priekyje. Spaudžia mums rankas, klausinėja, ar išstolo? Pats Basanavyčius stebisi tokia tėvynės meile, pabando dargi, ar skani arbata. Aplinkui užia žmonės, fotografiškai aparatai tik čeksi. Reporteriai iš visų laikraščių su knygutėmis užrašinėja kiekvieną mūsų žodį, rašo mūsų biografijas. Žinot, kai tyrinėsi, tat ir nago juodymą ištyrinėsi, iš kokių elementų jis susideda. Einam pas Jurašaitį nusiimam fotografijas su visais savo pabuklais, kur eisim, ar į teatrą, ar į „kina“, visur mums duos geriausią vietą ir visur mes vaikštinėsime nešini savo pabuklais. Už parodymą savęs mes imsime pinigus. Česlovas Averkus, Petras Laužikas, Jonas Cukrelis marguliuos viuose lietuviškuose laikraščiuose, o po visus pasaulio laikraščius mūsų vardai praskambės. Ir storas vokietys, ir liesas francuzas ir flegmatiškas auglas ir, pagalios, juodas murinas visi girdės mūsų pavardes ir mūsų žygius...

Kaip išeisim iš Panevėžio, sutiksim kokį ar senį, ar boba, aš ir klausiu tyčią: „Ar toli dar Vilnius“? pasijuokė Jonas.

Bet gerai bus tiems mūsų mokytojams per nosį. Jie iškėlę nosis vaikštinės po Vilnių, žia, kokie mes „šiškos“ ir net Vilniuj esam, o mes kaip tik priešais lydimi tukstantinės minios, giedodami Lietuvos himną, ir net nesiimam prieš juos kepurės...

O kad eisim į Gediminkalnį, visi į mus žiurės, kaip mes lankome senoves palaikas, dar ir fotografijas nuims ir „Liuvosose Valandose“ įdės. Namų parėję, mes girsimės, girdi, kad lipome į kalną, tai praėjo 7 dienos, o kad lipom žemėn, tai užteko 15 minučių...

Taip besvajodami mūsų „didvyriai“ užmigo.

3.

Prasidėjo rengimasis kelionėn. Česlovas nulaipino nuo kažkokio augšto tris senus supelėjusius „rancus“, ir pradėjo lopyti, nes kur tik nykšti kišo, ten žiurėk ir skylė. Suradę seną batą, nuplėšė odą ir dėjo lopą prie lopo. Pašalyje patėmijo keno tai brezentą. Akiesmirksnyje iškarpė iš jo juostas ir prisiuvo maišų. Tuotarpu mėsos nedavalgydavo, tik nešė dėti rancan. Ilgainiui virta mėsa pabalo, pažaliavo, bet tai neikiek nestebino mūsų keliauninkų.

Reikėjo gauti vyžas. Vienas mažesnių mokinių sakė: mokas dirbti-pinti jas. Petras išžiūrėjo prie vieno šunkelio

keletą liepų. Į vieną naktį liepos pabalo, tuotarpu mūsų ke-
liauninkai turėjo namie porį maišų karnų. Bet vyžų pinėjas
pasirodė prastas, nes nupintos vyžos greičiaus panėsėjo į maišą,
nekaip į vyžas.

Reikia susilopyti kelnes. Petras turėjo dvejas ir abi
sušaudytas. Į vieną dieną Petras pavertė kelių porą į vienas, nau-
dodamos tikrai špagatu, kuriuo žydai įrišdavo seniaus cukrų.

Vyrai taipogi neužmiršo palapinės nuo lietaus nakčiai
sutaistyti. Darydami ekskursiją ant vienos žydo gryčios augšto,
rado porį žydiškų chalutų, nors ir skylėtų. Iš jų, ir dar iš
kažkokio seno parasoliaus sudarė jie sudedamą ir iškečiamą būdą.

Užvis praščiau ejo su batais. Visų trijų batai seniai bu-
vo išsižioję, bet patenkinti jų reikalavimus jokių būdu negalima
buvo. Veltui Jonas lopė seniais gabaleliais padus. Vieną užde-
davo, kitas nutrukdavo. Jonas nors kalė vinis, bet batai kaip
žiodavos, taip žiodavos. Supykęs surišo — sumezgė virvelėmis ir
metė belopės. — Et, tarė jis sau, nueisiu į Vilnių, ten gal pats
p. Smetona padovanos man porį batų už tokį žygį.

Bet su virduliu išėjo istorija. Česlovas su brezento juos-
ta norėjo išbandyti, kaip stovės virdulis, tuo tarpu įėjo ga-
spadinė.

— Ar iš proto, ponaičiai, kraustotės, kam norite paimti
mano virdulį, ar parduoti ketinate. Ne, ponaičiai, virdulis yra
mano „locnas“. Aš jį niekam neatiduosi. — Nors Petras ir visaip
stengėsi įtikinti, jog su virduliu nieks neatsitiks, bet gaspadi-
nė jokiomis sąlygomis nesutiko jo atiduoti.

— Dabar virdulių negalima gauti, o jie dar į Vilnių no-
ri neštis. Turbut proto yra tiek, kiek tame virdulyje.

Jokie argumentai „pro“ nepadėjo. Reikėjo nutarti paim-
ti paslapčioms.

4.

Prisirengus šiek tiek, Petras įnešė sumanymą:

— Ar žinot ką, eikim, pas fotografą ir nusimkim dabar,
prieš kelionę.

— Na, tarė Jonas. Ar tik neužtektu Jurašaičio Vilniuje?

— Bet mes paliksime garsiais vyrais istorijoje. Mumis da-
bar visas pasaulis minės, o paskum vaikų vaikai garbins... ti-
krino Petras:

— Gerai, gerai, bet juk pinigų irgi neperdaug turime. Ar
negeriaus čėdyti? priešinosi Jonas.

— Kelionei? Kam jie reikalingi? Jau už vieną mūsų pažiū-
rėjimą mes rinksim, nuo publikos pinigus, o Vilniuje, žut-but,
Taryba turės mums parupinti patogų gyvenimą, — atsakė Petras.

—Hm, hm, praniursgėjo Česlovas, aš irgi esu ne prie štai. Todel kogi dar laukti. Vilkkimės kelionės drapanas, imkime visus dalykus ir einame.

—Kaip, ar tuojaus, nusistėbėjo Jonas, kuris, matomai vėl rengės lopyti batą.

—O kogi lauksi? Vilkkis greičiaus. Dabar nėra gaspadinės namie, tai ir virdulis galima bus nešti,—tarė Česlovas taisydamos.

—Tai nors palaukit, kol aš laikraštį parvilksiu, pažiūrėsiu,—prašė Jonas.

—Kol tu vaikštinėsi, pareis gaspadinė ir nebegalėsime virdulio pasimti,—priešinos Petras.

Visi pradėjo rengtis. Užsivilko kelionės drapanas, užsikabino maišus. Česlovas pripylė virdulin vandens, užkurė ir užriogolino sau ant pečių. Petras paėmė katilą, nes puodas kažkuo buvo prirūgęs. Kojas visi susupo brezentan, užsimovė vyžas, ir visa suraišiojo virvelėmis. Apsižiūrėjo, ar nepamiršo ko. Prieš išeinant Jonas visgi nesusilaikė neprataręs. „Tai džentlemanai kokie!“ ir išėjo pro duris.

Kieme žaidė keletas jaunesniųjų mokinių. Pamatę mūsų keliauninkus einant, pradėjo rekaudami sekti. Išėjus į gatvę (buvo šestadienis) mūsų keliauninkai susitiko su gauja žydukų ir žydžių, kurie, rodydami pirštais, sekė paskui. Kol daėjo iki turgaus, jau juos lydėjo didžiausia žydų gauja. Teisingai manė Jonas, kad juos lydės tukstantinė minia. Ištiesų jei ne tukstantinė, bent jau pėra šimtų visokio kalibro buvo, kurie stebėjosi nepaprastu reginiu. Kaikurie žydukai kad ir rėkė „ferrikt“, bet tai nieko nekenkė musiškiams. Jie buvo dienos „didvyriais“. Česlavui nuo virdulio paliko labai karšta, užtat jis paskubino draugus. Eikim greičiaus, ko taip minamės ant vietos.

Mokytojas Zaltys sekdamas paskui mokytoją Giltinaitį ir mokinyš Pučkaitis ištolo pastebėjo procesiją. Jiė patarė panelėms nusekti tenai. Tenai jie pažino mūsų keliauninkus valgančius garbės vaisius. O mūsų „didvyriai“ net bėgte bėgo, nes „reporteriai“—žydukai perdaug žingeidus pasirodė, jog pradėjo griebti už skvernų.

Tik triumfas buvo sugadintas, žinot, visai paprasčiausiu dalykeliu, akmeniu, kuris nekaltai, gulėjo ant trotuaro. Česlavas užkabino koja, na ir išmatavo trotuaro ilgį. Jam gal but butu palikę sveika, bet užprotestavo virdulis ir gulinčiam dar užpylė visą vandenį, kuris buvo jau gerokai išilęs. Karštas vanduo akies mirksnyje prikėle Česlavą, bet kartu atėmė norą keliauti pas fotografą.

Žydukai, sekdami kiekvieną žingsnį mūsų didvyrių nepaliko nepastebėję nuotikio, ir pasveikino šauksmu „Ura!“ Bet

Česlavui nebuvo noro gerėtis tais pasveikinimais, ir jis su draugais dar greičiaus negu atėjo perdumė namon kabaldžiuojančiu virduliu ant nugaros. Žydukai palydėjo jį iki namų šaukdami „Ura“ ir mesdami mūsų keliauninkams laurų lapus ir vainikus akmenų ir plytelių pavydale.

Namie Česlavas stenėdamas trynė kaklą soda, nuo kurios pradėjo luptis oda. Tuotarpu išėjęs Jonas gavo naują numerį laikraščio, kame ir perskaitė naują žinią:

„Iškilmės rengiamos apie pusę berželio nukeliamos į pradžią liepos“

—Ar aš nesakiau, kad palaukti kol parnešiu laikraštį, tai nebūtų taip atsitikę, išmėtinės Jonas.

Visi sutiko su juom, ir padarė išvadą jog gal Vilniaus jiems taip ir neteks matyti.

Domei!

Bet, kažin, draugai ir draugės, jei busit Vilniuje per iškilmes, pajieškokit, gal rasit ten mūsų didvyrius. Nejaugi genialiai Petro, Jono ir Česlovo protai neišras budo atsirasti Vilniuje nors ir be virdulio.

Buivydīs.

22. VI. 18.

Nuskende turtai.

(Legenda).

Sutemo. Užkankė šaltas šiaurės vėjas, rodos norėdamas nugasdinti visus. Debesiai greitai plaukė tamsiu dangumi.

Mažoje grintelėje prie pat juros, pas smilkstančią ugnį sėdėjo žvejai. Šildės ilsėjosi ir ramiai kalbėjos valgydami skania vakarienę.

Kalbėjo apie praeitį... ką jiems seneliai pasakodavo...

Tai buvo seniai.

Tai buvo vėlyvą rudenį. Juroje siautė audra. Įniršusios bangos uždamos bėgo prie kranto, kur dabar stovėjo grinčutė, bet da nepribėgę atsimušdavo į uolą, išsikišusią į jūrą ir baltos vandens putos augštai ištykšdavo į viršų. Naktis buvo tamsi. Vėjas juo toliau, juo darėsi smarkesnis. Audrai užiant ir nakčiai sutemus darėsi neramu, baisu...

Iš tolimų kraštų Baltijos jura plaukė laivas su daugybe aukso. Tai buvo dovana jaunai kunigaikštienei Birutei. Laivas jau buvo netoli nuo savo tikslo.

Bet audra prasidėjo; galingi vėjai su nauju įnirtimu vis augščiau ir augščiau kėlė bangas, lyg augštus kalnus, nešančius su savimi mirtį ir nelaimės...

Laivą supo ir kaip žaislą trankė: tai išmesdamos augštin arčiau prie tamsių debesų, tai nuleisdamos į bedugnę... Žmonės nekantriai laukė mirties. Užlėkė didelė banga ir juros jiega pagriebusi laivą trenkė į uolą. Trenksmas, traškėjimas, keisti balsai... ir viskas žuvo bedugnėje gilumoje! Ir laivas ir žmonės ir daugybė aukso... Praėjo daug, daug metų.

Stovi sena, baisi uola ir žiuri kaip ir pirma į nežinomą jurų toli.

Ir daužos į jos kojas begalinės bangos.

O tenai paslaptingojo gilumėje užrausti amžinai dideli turtai.

Daugybė aukso.

Daug kartų stengėsi iškasti iš jurų dumblo šiuos turtus, nes atrado vietą, kur jie randasi.

Užsiaubė juos dumblas ir užnešė smėlis.

Atsirado drąsus didelio turto jieskotojai.

Leidosi jie į jurų gilumą, žarstė smėlį.

Bet veltui! Viskas veltui.

Sergsti brangenybes vandenių gilumoje keistos esybės ir neduoda atkasti aukso.

Dumblas vis daugiau ir daugiau užsriaubia laivo liekanas, o juroms atneštas smėlis visai užkloja jas.

Turtai palaidoti amžinai.

Tylu kambaryje. Užsimastė žvejai. Uguis vos smilksi ji visai jau užgestu, kad atsimainęs žvejys neuždėtų ant jos daugiaus žagarų. Šilta ir jauku gauntelėje.

O lauke siaučia audra ir vėjas liūdnai kaukia, rodos, antrindamas atminimus praeities...

Kaip daug brangenybių yra sieloje,

Kas gal jas matyti,

Kas gal suskaičiuoti,

Ir žūna dažnai jos žiaurioj kovoje.

Gyvenimo marios

Baisesnės kiek daros —

Palaidoja jas tamsiojo gilumėje.

Bet jeigu Angščiausios Jiegos spinduliai

Į šventyklą sielos

Taip jaunos ir jautrios

Užuojantą rado įėję giliai, —

Nebijok tad audros

Neišraus iš sielos

Tau didelio turto, kurs ramina meiliai.

Pabaliskietis.

Redakcijos atsakai.

D-ui K. Cibirui. „Doros objektivumą“ netrukus pradėsime spausdinti. Nuoširdžiai tariame ačiū.

D-ui Buivydziai. „Kelione Vilniun“ dedame. Patartumėm Tamstai specializuotis ir toliau toje srityje pasidaruoti. Musų išmanymu iš Tamstos gali išeiti neblogas beletristas. O tų mums kaip tik labiausia truksta.

D-ui Pabališkiečiui. „Legenda“ dedame šin n-rin, nors jai ir turinio ir formos žvilgsniu daug ko truksta.

D-ui Lindiškiečiui. „Tremtinio ašaros“ ir „Vargdienį“ įdavėm „Vienybei“. Eiles silpnokos. Iš poetų šiandien daugiau reikalaujama tobulumo. „Zuvytės likimą“ pasistengsime sunaudoti, šiek tiek ištaisę sintaksę ir kai kurias žodžius.

D-ui Gismantui. Tamsta perdaug ir pergreit rašai, todėl visų raštelių formai daug ko truksta. Kiekvienas straipsnelis reikia taisyti, o tuo tarpu Tamstos rankraščiuose nepalikta pataisoms vietos. Geriausiai pavyko „Tris sapnai“, kurios ir dedame. „Laiškais“ vargiai begalėsime pasinaudoti — delei karo aplinkybių. Žutbutinis pacifizmas nėra visuauščiiausias žmonijos idealas o taipgi ir karas nėra visudidžiausi blogybė. Platesnį tų klausimų išaiškinimą galėtumei Tamsta rasti Solovjovo veikale „Opravidani-je dobra“. Perniai jis išėjo ir Vokiečių kalba (Rechtfertigung des Guten). Vienais jausmais panašūs klausimai negalima išrišti. Čia reikia gilesnio iš visų šalių dalyko apsvarstymo.

Redaktorius ir leidėjas

PR. A. DAMBRAUSKAS.

Saliamono Banaičio spaustuvė Kaune Litzmann'o gatvė № 34

PO TRUMPOS PERTRAUKOS

== „ATEITIS” ==

nuo 1 Liepos 1916 m. eina kas mėnuo sąsiuviniais 2 spaudos lankų didumo.

Išėjusiuose ligšiol 18 numeriuose įdėta nemaž rimtų straipsnių, gražių eilių, dailių vaizdelių ir įvairių žinių, naudingų nevien moksleivijai bet ir mokytojams, kunigams bei šiaip jau inteligentams.

Šie 18-numerių išsiunčiama už 7 markes

Su užsakymais kreiptis šiuo adresu: **KOWNO**

Litzmannstr. N. 34 ANTON KNIUKSTA.

Tuo pat adresu meldžiama ir pinigai siųsti.

Rankraščiai reikia adresuoti: **Pressestelle Ob.**

Ost. III für „Ateitis“ Deutsche Feldpost 209.

„Moterų Balsas“

Eina iš Kauno išpradžios vieną sykį į mėnesį, o paskui gal ir tankiaus, jei nebus kliučių. Kaina motams 8 mrk.=4 rb., pusmečiui 4 mrk.=2 rb. Į „Moterų Balso“ redakciją galima rašyti lietuvių kalba šiuo adresu: Pressestelle Ob. Ost. III (für „Moterų Balsas“) Deutsche Feldpost 209.

2, -

Dp 2219

Savaitinis laikraštis

L. arch.

V I E N Y B Ė

vel pradėjo eiti iš Kauno nuo 1918 metų pradžios.

„Vienybė“ aiškina tikybos, tautos, politikos, ukio reikalus, rupinas duoti kuodaugiausiai žinių, atsiliepti į visus svarbiuosius gyvenimo reikalus. Netrukus gal prasidės naujas gyvenimas, laikraštis kiekvienam bus butinai reikalingas.

Laikraštis yra siuntinėjamas pačta arba geležinkeliu, iš tenai jisai patiems skaitytojams reikia atsiimti. Todėl geriausia apylinkės skaitytojams užsirašyti vardu vieno keno nors, kas atsiimtu laikraštį iš vietinių įstaigų ir padalytu jį skaitytojams. Seniesiems „Vienybės“ skaitytojams laikraštis bus siuntinėjamas į parapijas, per tiek mėnesių, už kiek jų liko iš seniau užsimokėta, skaitant pagal naują kainą. Senųjų skaitytojų, kurie yra persikėlę kitur, prašoma atsiųsti savo adresus.

Sandarbininkai ir laikraščio ėmėjai gali laikraščio dalykuose susirašinėti su redakcija lietuviškai, siuntinėti lietuviškus rankraščius ir korespondencijas. Adresas raštams:

An die Deutsche Feldpost 209 Pressestelle Ob. Ost. III für „Vienybė“

Pinigai užsisakant laikraštį siųsti šiuo adresu:

An die Zeitschrift „Vienybė“ Litzmannstr. 34 Kowno

Kaina už laikraštį: metams 8 markės (4 rubliai), pusmečiui—4 markės (2 rubl.), trimis mėnesiams—2 marki (1 rubl.). Atskiras numeris 20 penigų (10 kap.).

Kviečiame visus užsisakyti ir platinti

„V i e n y b ė“

„Vienybės“ Redakcija.

Sahamono Banačio p. p. Kaune.

8. 102 467